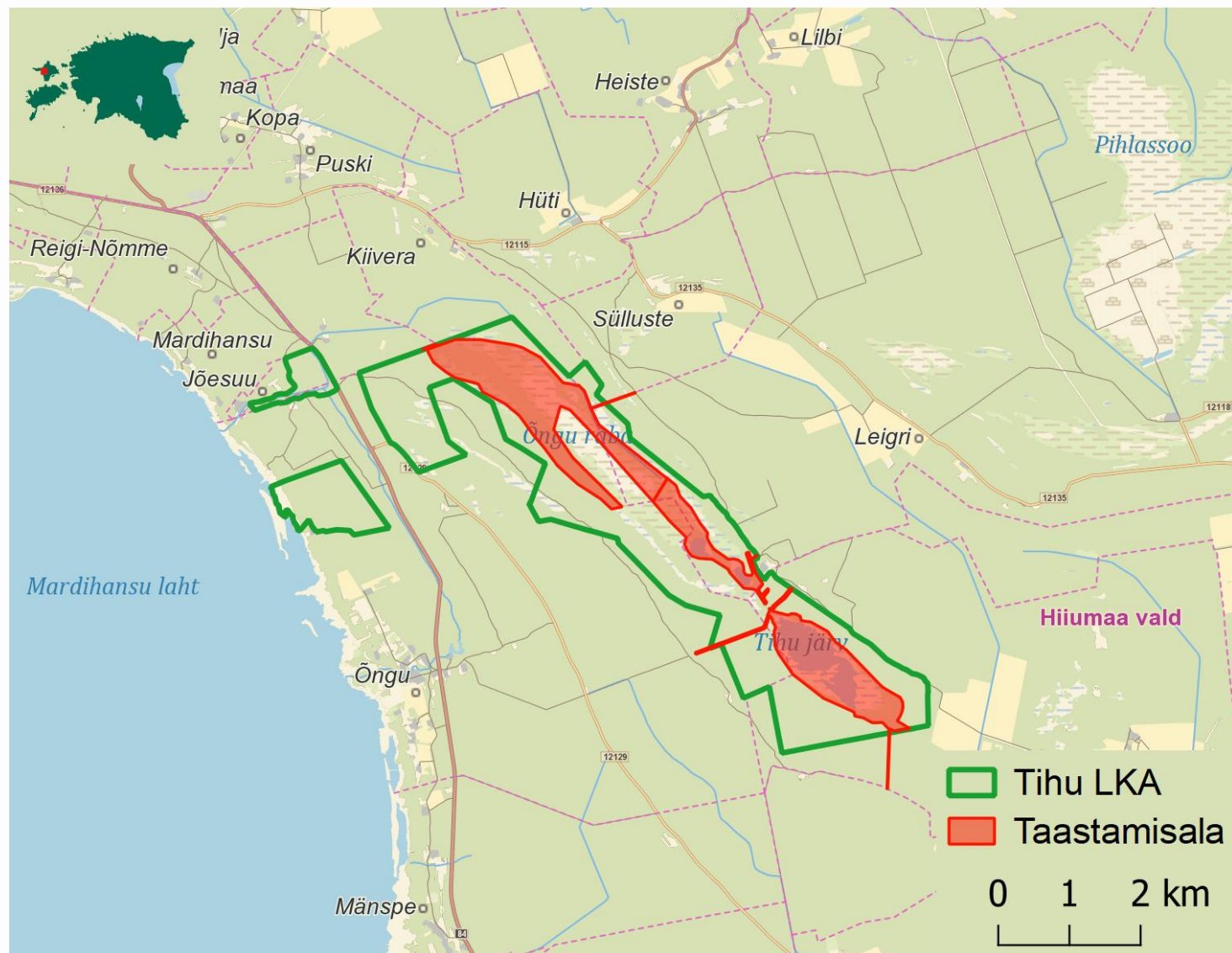

Õngu raba ja Tihu järve taastamine

Õngu raba veerežiimi- ja Tihu järve veetaseme taastamisalal asub 11 riigile kuuluvat kinnistut ning üks eraomandis olev katastriüksus. Taastamisala paikneb Tihu looduskaitsealal (LKA) Tihu järvede sihtkaitsevööndis.

1962. aastal loodud ligi 1407 ha suurune Tihu LKA asub Hiiumaal ja kuulub Natura 2000 võrgustikku. Tihu LKA kaitse eesmärk on vähese inim mõjuga loodusmetsade, soode, jõe ja järvede ning Limneamere aegsete pinnavormide kaitse, luitemetsade säilitamine ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Hiiumaa suurima, pea 50 ha suuruse tumedaveelise Tihu järve loodenurka viib RMK matkarada.

Taastamisala skeem ning asukoht. Aluskaart: Maa- ja ruumiamet

TAASTAMISTÖÖDE EESMÄRK

Õngu rabas oli taastamistööde eesmärk eelduste loomine sookoosluste ja sood ümbritsevate soostuvate metsade veerežiimi taastumiseks. Samuti oli eesmärgiks aidata kaasa sihtkooslustele iseloomuliku elustiku ja struktuuri säilimisele ja kujunemisele arvestades kaitsealuste liikide elupaigaeelistusi. Kaitseala järvede puhul oli tööde eesmärgiks Tihu järve veetaseme tõstmine, et vältida Tihu järve, Keskmise järve ja Kolmanda järve kiiret kinnikasvamist luues seeläbi eeldused järvede isepuhatusvõime kasvuks. Kraavide sulgemine ja järvede veetaseme reguleerimine looduslike metsa- ja sookoosluste ning ala veerežiimi taastamiseks on Tihu LKA kaitse-eeskirja järgne tegevus

Mõned taastamisalal elavad kaitsealused liigid on roheline hiidkupar, merikotkas, apteegikaan, sagristarn, kõdu-koralljuur, väike käopõll ja sookäpp. Eeldatavalt on töödel positiivne mõju ka neile.

Vahetult paisude taga võib tekkida lokaalseid üleujutusi ja hukkuda üksikuid puid. Surnud puit on kasvusubstraat paljudele liikidele. Foto: Mati Kass

UURIMISTÖÖD JA PROJEKTEERIMINE

Uurimistööde käigus kaardistati ja hinnati Õngu raba ning Tihu järvede ümbruse kraavivõrgustiku seisukorda. Kraavide keskmine sügavus jäi alla 1,2 meetri ning nende seisukord oli varieeruv – valdavalt olid kraavid kinni kasvanud, kuid leidis ka toimivaid ja suure mõjuga kraave. Kaardistati kraavivallid ning nende parameetrid. Uurimistööde tulemusena selgus, et Tihu järvest välja voolavaid kraave ei ole võimalik tervenisti sulgeda. Seetõttu otsustati kogu järve veetaseme tõstmise asemel selle madalaima võimaliku veeseisu taset põhjapaisu rajamisega tõsta suurte kõikumiste vältimiseks. Koostati tehnilised lahendused paisude rajamiseks, kraavivallide likvideerimiseks ja kraavisängide täitmiseks. Kavandati ka ettevalmistavad tööd nagu trassiraied ja tööalale juurdepääsu lahendused.

AJALUGU

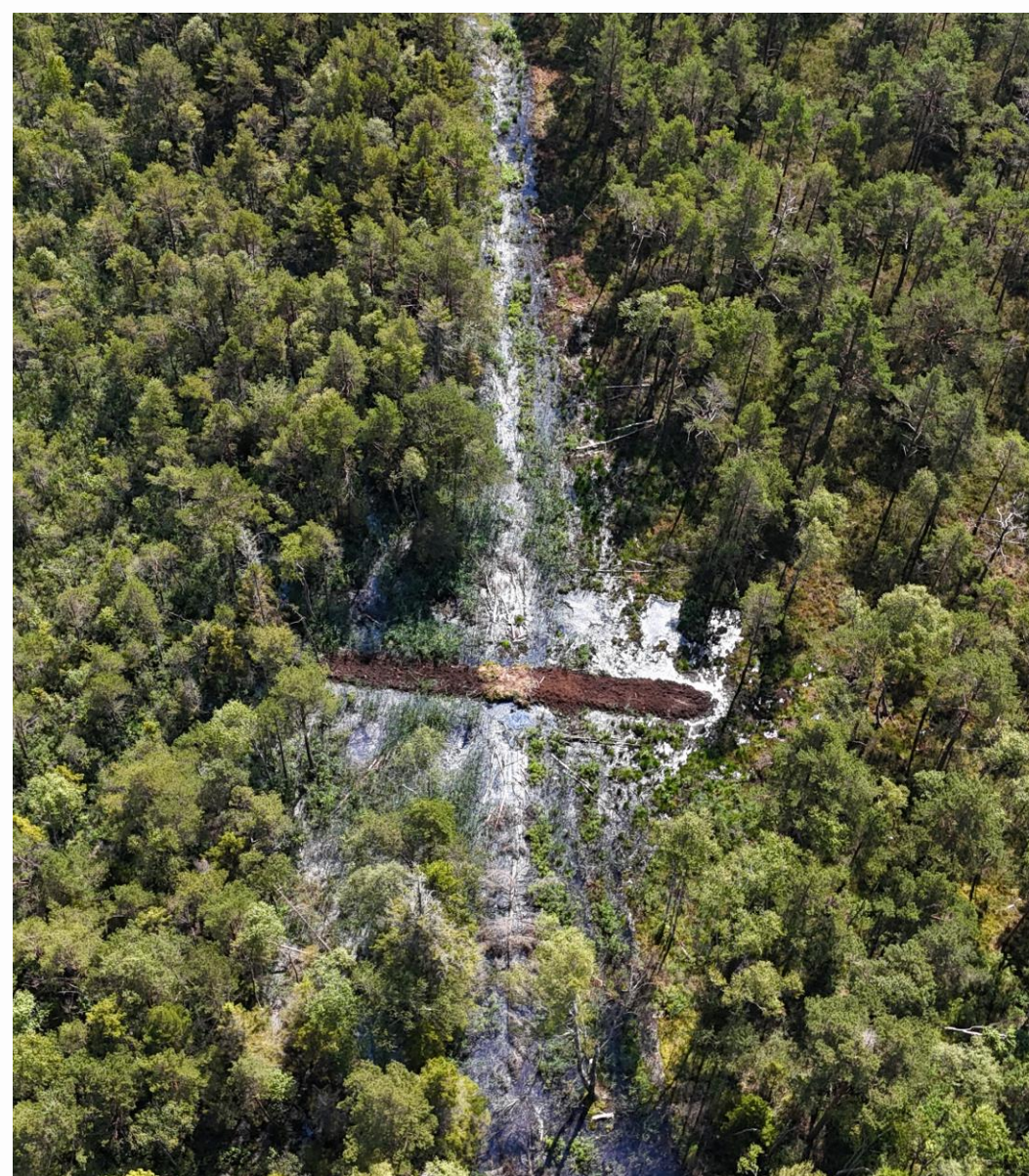
Õngu raba ning Tihu järvede veerežiimi on negatiivselt mõjutanud 20. sajandi esimeses pooles rajatud kraavid, mille peamine eesmärk oli ilmselt metsamajanduslikult kasutatava maa laiendamine. Õngu rabas on see põhjustanud soolupaikade seisundi halvenemist, lagedate koosluste võsastumist ja kiirendanud järvede kinnikasvamist. Kaitseala järvedest on kuivendamisest enim mõjutatud Tihu järv. Selle veetase on tugevasti alanenud, pindala oluliselt vähenenud ja servadele tekkinud veepeegli asemel õõtsikud.

FAKTILEHT

Foto: Mati Kass

- Pindala: 412,8 ha
- Projekti valmimise aasta: 2022
- Tööde teostamise aasta: 2024
- Taastamistööde maksumus:
 - Ehitus: 73 720,33 €
- Projekteerija: OÜ Inseneribüroo STEIGER
- Ehitaja: Terrason OÜ

Pinnaspais kraavil. Foto: Mati Kass

Tihu järv. Foto: Mati Kass

TAASTAMISTÖÖD

Masinatele ligipääsu võimaldamiseks ja paisude rajamiseks tehti liikumistrassidel ja paisude asukohtades minimaalses vajalikus mahus kujundusraiet. Raiutud puitmaterjal jäi taastamisalale ja seda kasutati liikumistrasside kandvuse parandamiseks. Säilinud kraavivallid lõiguti likvideeriti, seda materjali kasutati paisude rajamiseks või kraavisängide osaliseks täitmiseks. Kraave lausaliselt ei täidetud.

Taastamisalale rajati nelja erinevat tüüpi paise, enamus neist pinnaspaisud. Tihu järve väljavoolukraavile ehitati teistest erinev, maakividega kaetud ülevoolupais. Selle keerulisema konstruktsiooniga paisu eesmärk on hoida Tihu järve veetase absoluutkõrgusel 14,3 m. Pais tagab aastaringset järve veetaseme püsimise üle kriitilise miinimumtaseme. Pinnaspaisud kaeti taimestikukamaraga, et need paremini koos püsiksid ja kiiremini loodusesse sulanduksid. Lisaks asustati likvideeritavatelt kraavivallidelt ümber 15 kuklasepesa ümbruskonna kuivematesse metsakooslustesse.

Tööde liik	Tööde maht
Paisude arv	142 tk
Trassiraiete pindala	7,2 ha
Suletud kraavide pikkus	16,6 km